Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 8ης Μαΐου 2025 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ένωσης – Άρθρο 20 ΣΛΕΕ – Δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και ελεύθερης διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών – Παράγωγο δικαίωμα διαμονής υπηκόου τρίτης χώρας που ασκεί την επιμέλεια ανηλίκου ο οποίος έχει την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης – Σχέση εξάρτησης – Φύση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής – Χρόνος γέννησης του δικαιώματος – Υποχρέωση να ληφθεί εκ των υστέρων θεώρηση σε τρίτη χώρα»

Στην υπόθεση C-130/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Düsseldorf (διοικητικό πρωτοδικείο Ντίσελντορφ, Γερμανία) με απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Φεβρουαρίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

YC

κατά

Stadt Wuppertal,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους Δ. Γρατσία, πρόεδρο τμήματος, E. Regan (εισηγητή) και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: R. Norkus

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και R. Kanitz,

– η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την D. Elkan, τον M. Jespersen και την C. Maertens,

– η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Τ. Παπαδοπούλου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και A. Hanje,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις E. Montaguti και J. Vondung,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 20 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της YC, υπηκόου τρίτης χώρας, και του Stadt Wuppertal (Δήμου Βούπερταλ, Γερμανία), με αντικείμενο τη χορήγηση άδειας διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 5 του Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (νόμου περί διαμονής, απασχόλησης και ένταξης των αλλοδαπών στην ομοσπονδιακή επικράτεια), της 30ής Ιουλίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 1950), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: AufenthG), φέρει τον τίτλο «Γενικές προϋποθέσεις χορήγησης» και ορίζει τα εξής:

«(1) Η χορήγηση άδειας διαμονής προϋποθέτει κατά κανόνα

[…]

2. ότι δεν υφίσταται συμφέρον για απέλαση του αλλοδαπού,

[…]

(2) Επιπλέον, η χορήγηση άδειας διαμονής, μπλε κάρτας της ΕΕ, άδειας ενδοεταιρικής μετάθεσης (κάρτα ICT), άδειας εγκατάστασης ή άδειας επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ προϋποθέτει ότι ο αλλοδαπός

1. εισήλθε στην επικράτεια με την απαιτούμενη θεώρηση και

2. έχει ήδη παράσχει τις σχετικές πληροφορίες για τη χορήγηση της άδειας [διαμονής] στο πλαίσιο της αίτησης για τη θεώρηση εισόδου.

Παρέκκλιση από τις προϋποθέσεις της πρώτης περιόδου επιτρέπεται εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση ή αν, λόγω των ιδιαιτέρων περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης, δεν μπορεί ευλόγως να απαιτηθεί η εκ των υστέρων ολοκλήρωση της διαδικασίας θεώρησης. […]»

4 Το άρθρο 28 του AufenthG φέρει τον τίτλο «Οικογενειακή επανένωση με Γερμανούς υπηκόους» και ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η άδεια διαμονής χορηγείται

[…]

3. στον αλλοδαπό γονέα ανήλικου και άγαμου Γερμανού υπηκόου για την άσκηση του δικαιώματος της γονικής μέριμνας,

εφόσον η συνήθης διαμονή του Γερμανού υπηκόου βρίσκεται στην ομοσπονδιακή επικράτεια. Η άδεια διαμονής πρέπει να χορηγείται, κατά παρέκκλιση του άρθρου 5, παράγραφος 1, σημείο 1, στις περιπτώσεις της πρώτης περιόδου, σημεία 2 και 3. Η άδεια διαμονής πρέπει να χορηγείται κατά κανόνα, κατά παρέκκλιση του άρθρου 5, παράγραφος 1, σημείο 1, στις περιπτώσεις της πρώτης περιόδου, σημείο 1.»

5 Το άρθρο 95 του AufenthG φέρει τον τίτλο «Ποινικές διατάξεις» και προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή όποιος

[…]

2. διαμένει στην ομοσπονδιακή επικράτεια χωρίς την απαιτούμενη σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, άδεια διαμονής, στην περίπτωση που

a) υπέχει υποχρέωση αναχώρησης από την επικράτεια,

b) δεν του δόθηκε προθεσμία αναχώρησης από την επικράτεια ή η προθεσμία αυτή εξέπνευσε και

c) δεν έχει ανασταλεί η απέλασή του,

[…]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6 Στις 25 Σεπτεμβρίου 2019 χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης από πολωνική προξενική αρχή σε τρίτη χώρα θεώρηση μακράς διαρκείας για σπουδές με ισχύ έως τις 23 Σεπτεμβρίου 2020.

7 Στις 28 Σεπτεμβρίου 2019 η προσφεύγουσα της κύριας δίκης εισήλθε με τη θεώρηση αυτή στον χώρο Σένγκεν και άρχισε σπουδές στην Πολωνία.

8 Ακολούθως η προσφεύγουσα της κύριας δίκης εισήλθε από την Πολωνία στη Γερμανία και την 1η Αυγούστου 2020 δήλωσε ότι κατοικούσε στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Βούπερταλ.

9 Στις 6 Νοεμβρίου 2020 η προσφεύγουσα της κύριας δίκης κλήθηκε από τον Δήμο Βούπερταλ να αναχωρήσει αμέσως από την εθνική επικράτεια. Η προσφεύγουσα δεν αναχώρησε από την εθνική επικράτεια, οι δε αρχές δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν μαζί της στη διεύθυνση που είχε δηλώσει.

10 Στις 24 Σεπτεμβρίου 2021 η προσφεύγουσα της κύριας δίκης απέκτησε τέκνο το οποίο έλκει τη γερμανική υπηκοότητα από τον πατέρα του.

11 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ζει μαζί με το τέκνο της και έχει την αποκλειστική επιμέλειά του. Ο πατέρας, μολονότι καταβάλλει διατροφή, έχει ελάχιστες επαφές με το τέκνο του το οποίο επισκέπτεται μόνο τα Σαββατοκύριακα και, για επαγγελματικούς λόγους, δεν είναι σε θέση να το φροντίσει κατά τη διάρκεια πολλών εβδομάδων.

12 Στις 12 Απριλίου 2022 η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ζήτησε από τον Δήμο Βούπερταλ να της χορηγήσει άδεια διαμονής για την άσκηση γονικής μέριμνας.

13 Δεδομένου ότι ο Δήμος Βούπερταλ παρέλειψε να αποφανθεί επί της αιτήσεώς της, στις 13 Δεκεμβρίου 2022 η προσφεύγουσα της κύριας δίκης προσέφυγε κατά της παράλειψης αυτής ενώπιον του Verwaltungsgericht Düsseldorf (διοικητικού πρωτοδικείου Ντίσελντορφ, Γερμανία), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο.

14 Κατά τον Δήμο Βούπερταλ, αποκλείεται η χορήγηση άδειας διαμονής στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης επειδή στην περίπτωσή της, δεδομένης της παράνομης διαμονής της μεταξύ Δεκεμβρίου 2020 και Ιουνίου 2021, συντρέχουν τα στοιχεία του εγκλήματος του άρθρου 95, παράγραφος 1, σημείο 2, του AufenthG. Ως εκ τούτου, προκύπτει συμφέρον για την απέλασή της, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, σημείο 2, του AufenthG, το οποίο απαγορεύει τη χορήγηση άδειας διαμονής και από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση.

15 Ο Δήμος Βούπερταλ υποστήριξε επίσης ότι η χορήγηση άδειας διαμονής προϋποθέτει την είσοδο στην επικράτεια με την απαιτούμενη θεώρηση εισόδου, προϋπόθεση η οποία δεν πληρούται εν προκειμένω. Επιπλέον, κατά τον Δήμο Βούπερταλ, μπορεί ευλόγως να απαιτηθεί από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης να αναχωρήσει από τη γερμανική επικράτεια για να ζητήσει, στη χώρα καταγωγής της, να της χορηγηθεί θεώρηση εκ των υστέρων, δεδομένου ότι τέτοια απαίτηση δεν θίγει το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, λαμβανομένης υπόψη της σύντομης –μικρότερης του ενός μηνός– διάρκειας της διαδικασίας. Τέλος, ο Δήμος Βούπερταλ εκθέτει ότι δεν πληρούνται ούτε οι προϋποθέσεις του παράγωγου δικαιώματος διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, σε περίπτωση κοινής αναχώρησης για την ολοκλήρωση της διαδικασίας θεώρησης, το τέκνο της προσφεύγουσας της κύριας δίκης το οποίο δεν είναι σε σχολική ηλικία θα πρέπει να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα και, επομένως, το δικαίωμα που αναγνωρίζεται με το άρθρο αυτό δεν θίγεται κατά το ουσιώδες μέρος του. Εξάλλου, είναι ανεκτή διακοπή της επικοινωνίας του παιδιού με τον πατέρα του για λιγότερο από ένα μήνα.

16 Με μερική απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2023, το αιτούν δικαστήριο διέταξε τον Δήμο Βούπερταλ να χορηγήσει στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης, δυνάμει του άρθρου 28, παράγραφος 1, σημείο 3, του AufenthG, άδεια διαμονής λόγω οικογενειακής επανένωσης με ισχύ από την ημερομηνία δημοσίευσης της εν λόγω απόφασης.

17 Όσον αφορά το χρονικό διάστημα πριν από την ημερομηνία αυτή (στο εξής: επίμαχο χρονικό διάστημα), το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι έχει αποδειχθεί ότι το εθνικό δίκαιο δεν επιτρέπει τη χορήγηση άδειας διαμονής στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης, δεδομένου ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, υπήρχε συμφέρον να απελαθεί λόγω της παράνομης διαμονής της στη γερμανική επικράτεια. Αποκλείεται επίσης η χορήγηση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.

18 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι ουσιώδες, εν προκειμένω, να εξεταστεί αν, κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου, γεννήθηκε παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν το δικαίωμα αυτό γεννήθηκε αυτομάτως δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, καθώς και ποιο είναι το χρονικό σημείο γέννησής του.

19 Κατά πρώτον, όσον αφορά την ύπαρξη δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι μερίδα της εθνικής νομολογίας δέχεται ότι οι προϋποθέσεις του δικαιώματος αυτού πληρούνται μόνο σε περίπτωση που η διαδικασία θεώρησης δεν μπορεί ευλόγως να ολοκληρωθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα το οποίο είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με αξιόπιστο τρόπο. Η νομολογία αυτή βασίζεται σε a contrario ερμηνεία της απόφασης της 8ης Μαΐου 2018, K.A. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο) (C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψη 58), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι θα ήταν αντίθετο προς τον σκοπό του άρθρου 20 ΣΛΕΕ να υποχρεωθεί ο υπήκοος τρίτης χώρας να εγκαταλείψει, «επ’ αόριστον», το έδαφος της Ένωσης.

20 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία αυτή. Ειδικότερα, επισημαίνει ότι το Δικαστήριο, στην απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι) (C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψη 48), φαίνεται να υπονοεί ότι, προκειμένου να αναγνωρισθεί παράγωγο δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, αρκεί να διαπιστωθεί, αφενός, ότι ουδέν δικαίωμα διαμονής, βάσει του εθνικού δικαίου ή του παραγώγου δικαίου της Ένωσης, δύναται να απονεμηθεί στον υπήκοο τρίτης χώρας που είναι μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης και, αφετέρου, ότι μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης υφίσταται τέτοια σχέση εξάρτησης ώστε ο πολίτης της Ένωσης θα εξαναγκαζόταν να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης, σε περίπτωση αποπομπής εκτός του εδάφους της Ένωσης του μέλους της οικογένειάς του που είναι υπήκοος τρίτης χώρας. Εξάλλου, κατά το αιτούν δικαστήριο, από τις αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ταϊλανδή μητέρα ανήλικου τέκνου ολλανδικής ιθαγένειας) (C-459/20, EU:C:2023:499, σκέψη 30), και της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία) (C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 59), προκύπτει ότι το συνδεόμενο με την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα που παρέχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ για ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και των όρων που προβλέπονται στη Συνθήκη ΛΕΕ και των μέτρων που λαμβάνονται για την εφαρμογή τους, είναι άνευ αξίας αν δεν συνοδεύεται από δικαίωμα εισόδου στο έδαφος της Ένωσης.

21 Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το παράγωγο δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ πρέπει να «χορηγείται» κατ’ ενάσκηση της αρμοδιότητας των κρατών μελών ή αν γεννάται δυνάμει του δικαίου της Ένωσης. Κατά την κρατούσα εθνική νομολογία, το δικαίωμα διαμονής που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ γεννάται απευθείας δυνάμει του δικαίου της Ένωσης και οι αρμόδιες αρχές οφείλουν απλώς να εκδώσουν πράξη με αναγνωριστικό χαρακτήρα.

22 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό. Κλίνει προς την άποψη ότι το δικαίωμα που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ δεν γεννάται απευθείας δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, αλλά η πράξη με την οποία αυτό απονέμεται ή χορηγείται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές έχει συστατικό χαρακτήρα. Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει συναφώς ότι στη νομολογία του Δικαστηρίου γίνονται διακρίσεις ως προς το ζήτημα του τρόπου γέννησης των δικαιωμάτων διαμονής δυνάμει του δικαίου της Ένωσης.

23 Ειδικότερα, όσον αφορά τα δικαιώματα διαμονής βάσει του άρθρου 12 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33), το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2002, Baumbast και R (C-413/99, EU:C:2002:493, σκέψη 75), ότι η διάταξη αυτή επιτρέπει στον γονέα που όντως έχει την επιμέλεια των τέκνων, ασχέτως της ιθαγένειάς του, να διαμείνει με αυτά. Το αυτό ισχύει και για την απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2004, Zhu και Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, σκέψη 47), η οποία αφορούσε το άρθρο 18 ΕΚ, που αντιστοιχεί στο άρθρο 21 ΣΛΕΕ, και την οδηγία 90/364/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής (ΕΕ 1990, L 180, σ. 26), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το δίκαιο της Ένωσης επιτρέπει στον γονέα, υπήκοο τρίτης χώρας, ο οποίος έχει πράγματι την επιμέλεια του τέκνου του, που είναι πολίτης της Ένωσης, να διαμένει μαζί του στο κράτος μέλος υποδοχής. Αντιθέτως, με την απόφαση της 8ης Μαρτίου 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), το Δικαστήριο καθιέρωσε, κατά το αιτούν δικαστήριο, ένα αρνητικό κριτήριο δυνάμει του οποίου το άρθρο 20 ΣΛΕΕ δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να αρνηθούν τη χορήγηση άδειας διαμονής και άδειας εργασίας. Ως εκ τούτου, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιτρέπει άμεσα τη διαμονή, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία να αρνηθούν τη χορήγηση άδειας διαμονής.

24 Κατά τρίτον, σε περίπτωση που το δικαίωμα διαμονής γεννάται δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ποιο είναι το χρονικό σημείο γέννησης του δικαιώματος. Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται το ζήτημα αν, για να γεννηθεί το δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, απαιτείται η προηγούμενη υποβολή αίτησης, όπως φαίνεται να υπονοεί το Δικαστήριο με την απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, K.A. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο) (C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψη 57). Είναι επίσης πιθανό το δικαίωμα διαμονής της προσφεύγουσας της κύριας δίκης να τέθηκε σε ισχύ όταν γέννησε το τέκνο της ή όταν διαπιστώθηκε ότι δεν ήταν δυνατή η χορήγηση δικαιώματος διαμονής δυνάμει του εθνικού δικαίου ή του παράγωγου δικαίου της Ένωσης. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα ζητήματα αυτά ανακύπτουν ακόμη και αν, για να γεννηθεί το δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, απαιτείται η λήψη απόφασης εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Düsseldorf (διοικητικό πρωτοδικείο Ντίσελντορφ) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εξαρτάται το δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ από το αν η διαδικασία θεώρησης που απαιτείται εκ του νόμου για τη χορήγηση εθνικής άδειας διαμονής μπορεί ευλόγως να ολοκληρωθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα το οποίο είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με αξιόπιστο τρόπο;

2) Μπορεί να γίνει δεκτό ότι το δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ γεννάται δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, με αποτέλεσμα οι εθνικές αρχές να πρέπει απλώς να πιστοποιήσουν την ύπαρξή του, ή έχει η χορήγηση του εν λόγω δικαιώματος από τις εθνικές αρχές συστατικό χαρακτήρα;

3) Σε περίπτωση που το δικαίωμα διαμονής γεννάται αυτομάτως δυνάμει του δικαίου της Ένωσης: σε ποιο χρονικό σημείο γεννάται το δικαίωμα;

4) Σε περίπτωση που το δικαίωμα διαμονής χορηγείται από τις εθνικές αρχές: από ποιο χρονικό σημείο πρέπει το δικαίωμα αυτό να χορηγείται αναδρομικά;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

26 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο κατά σειρά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, απορρέει απευθείας από το δίκαιο της Ένωσης και ότι, ως εκ τούτου, η άδεια διαμονής την οποία χορηγούν με αυτήν τη βάση οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν έχει τον χαρακτήρα πράξης συστατικής δικαιωμάτων.

27 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, υφίστανται όλως ειδικές περιπτώσεις στις οποίες, μολονότι το σχετικό με το δικαίωμα διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών παράγωγο δίκαιο δεν τυγχάνει εφαρμογής και ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης δεν έχει κάνει χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας, επιβάλλεται η αναγνώριση δικαιώματος διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας του εν λόγω πολίτη της Ένωσης, καθώς η πρακτική αποτελεσματικότητα της ιθαγένειας της Ένωσης θα καταλυόταν αν, συνεπεία της μη αναγνωρίσεως ενός τέτοιου δικαιώματος, ο πολίτης της Ένωσης αναγκαζόταν εκ των πραγμάτων να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του, στερούμενος, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα να απολαύσει πράγματι, κατά το ουσιώδες μέρος τους, τα δικαιώματα που του παρέχει η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης [απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι), C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

28 Εντούτοις, η άρνηση αναγνωρίσεως δικαιώματος διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας είναι ικανή να θίξει την πρακτική αποτελεσματικότητα της ιθαγένειας της Ένωσης μόνο σε περίπτωση κατά την οποία μεταξύ του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης που είναι μέλος της οικογένειάς του υφίσταται σχέση εξάρτησης τέτοιας φύσεως ώστε ο πολίτης της Ένωσης να εξαναγκάζεται να συνοδεύσει τον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας και να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του [απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι), C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

29 Κατά συνέπεια, ο υπήκοος τρίτης χώρας έχει αξίωση να του αναγνωριστεί παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ μόνον αν, σε περίπτωση μη αναγνωρίσεως τέτοιου δικαιώματος διαμονής, τόσο ο ίδιος όσο και ο πολίτης της Ένωσης που είναι μέλος της οικογένειάς του θα εξαναγκάζονταν να εγκαταλείψουν το έδαφος της Ένωσης. Επομένως, η αναγνώριση ενός τέτοιου παράγωγου δικαιώματος διαμονής είναι δυνατή μόνον όταν ο υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, δεν πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να αποκτήσει, βάσει άλλων διατάξεων και ιδίως βάσει της ισχύουσας για την οικογενειακή επανένωση εθνικής νομοθεσίας, δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος του οποίου ο

εν λόγω πολίτης είναι υπήκοος [απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι), C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

30 Πάντως, άπαξ και διαπιστωθεί ότι ουδέν δικαίωμα διαμονής, βάσει του εθνικού δικαίου ή του παραγώγου δικαίου της Ένωσης, δύναται να απονεμηθεί στον υπήκοο τρίτης χώρας που είναι μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, το γεγονός ότι μεταξύ του ως άνω υπηκόου και του ως άνω πολίτη της Ένωσης υφίσταται τέτοια σχέση εξάρτησης ώστε ο πολίτης της Ένωσης θα εξαναγκαζόταν να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του, σε περίπτωση αποπομπής εκτός του εν λόγω εδάφους του μέλους της οικογένειάς του που είναι υπήκοος τρίτης χώρας, συνεπάγεται ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ υποχρεώνει κατ' αρχήν το οικείο κράτος μέλος να αναγνωρίσει στον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας παράγωγο δικαίωμα διαμονής [απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι), C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

31 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο αναγνωρίζεται, στις όλως ειδικές περιπτώσεις που περιγράφονται στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας απόφασης, στον υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, απορρέει απευθείας από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ [πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, K.A. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο), C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψη 89].

32 Κατά συνέπεια, το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, αποκτάται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης και ανεξαρτήτως της χορήγησης άδειας διαμονής εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών, απευθείας, όπως το δικαίωμα διαμονής των πολιτών της Ένωσης το οποίο αναγνωρίζεται δυνάμει μίας από τις προβλεπόμενες στη Συνθήκη ΛΕΕ ελευθερίες κυκλοφορίας ή το παράγωγο δικαίωμα διαμονής των υπηκόων τρίτης χώρας, μελών της οικογένειας πολιτών της Ένωσης, το οποίο στηρίζεται στην άσκηση από τους τελευταίους μίας από τις ελευθερίες αυτές, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 2004, Zhu και Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, σκέψη 46, και της 5ης Ιουνίου 2018, Coman κ.λπ., C-673/16, EU:C:2018:385, σκέψεις 23 και 24).

33 Ως εκ τούτου, όταν κράτος μέλος χορηγεί άδειες διαμονής στα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα διαμονής στο έδαφος του βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, η άδεια αυτή δεν πρέπει να θεωρείται ως πράξη συστατική δικαιωμάτων, αλλά ως πράξη που αποσκοπεί στην εκ μέρους του εν λόγω κράτους μέλους διαπίστωση της ατομικής κατάστασης υπηκόου τρίτης χώρας υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης.

34 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Δανική Κυβέρνηση, δεν ασκεί συναφώς επιρροή το ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ εξαρτάται από τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων οι οποίες απορρέουν από τη νομολογία που υπενθυμίζεται στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας απόφασης, ιδίως δε από την προϋπόθεση να μην μπορεί να αποκτηθεί δικαίωμα διαμονής με άλλη βάση. Πράγματι, όταν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την αναγνώρισή του, το δικαίωμα αυτό διαμονής αποκτάται ανεξαρτήτως της ενδεχόμενης διαπίστωσης της ύπαρξής του με απόφαση των αρμόδιων εθνικών αρχών, ενώ, αντιστρόφως, όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την αναγνώρισή του, το δικαίωμα δεν αποκτάται, χωρίς να απαιτείται, κατά τον ίδιο τρόπο, να διαπιστωθεί η ανυπαρξία του με απόφαση των αρμόδιων εθνικών αρχών.

35 Ως εκ τούτου, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, απορρέει απευθείας από το δίκαιο της Ένωσης και ότι, ως εκ τούτου, η άδεια διαμονής την οποία χορηγούν με αυτή τη βάση οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν έχει τον χαρακτήρα πράξης συστατικής δικαιωμάτων.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

36 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξεταστεί δεύτερο κατά σειρά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, γεννάται κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης με την οποία ζητείται η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού.

37 Ως προς το ζήτημα αυτό, αρκεί η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας απόφασης, το εν λόγω δικαίωμα διαμονής πρέπει να αναγνωρίζεται στον υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, κατά το χρονικό σημείο στο οποίο γεννάται η σχέση εξάρτησης μεταξύ αυτού και του πολίτη της Ένωσης [απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, K.A. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο), C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψη 89].

38 Σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, το χρονικό σημείο κατά το οποίο γεννήθηκε η επίμαχη σχέση εξάρτησης μπορεί να αντιστοιχεί σε εκείνο της γέννησης του τέκνου. Εντούτοις, εναπόκειται, εν πάση περιπτώσει, αποκλειστικώς στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια ή αρχές να εκτιμήσουν, σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, το ακριβές χρονικό σημείο από το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται η ως άνω σχέση εξάρτησης μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης.

39 Κατά συνέπεια, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, δεν γεννάται κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης με την οποία ζητείται η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού, αλλά γεννάται ήδη κατά τον χρόνο γέννησης της σχέσης εξάρτησης μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

40 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξεταστεί τρίτο κατά σειρά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που εξαρτά την αναγνώριση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, από την προϋπόθεση να πρέπει να λάβει αυτός εκ των υστέρων, στην εν λόγω τρίτη χώρα, θεώρηση εισόδου.

Επί του παραδεκτού

41 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερωτάται ως προς τη λυσιτέλεια του ως άνω προδικαστικού ερωτήματος για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι η απαίτηση θεώρησης εισόδου για την οποία γίνεται λόγος σε αυτό αποτελεί μέρος της διαδικασίας για τη χορήγηση δικαιώματος διαμονής δυνάμει του εθνικού δικαίου, ενώ τέτοιο δικαίωμα διαμονής δεν χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης για την επίμαχη περίοδο. Επομένως, δεν είναι σαφές για ποιον λόγο η απαίτηση θεώρησης εισόδου έχει σημασία για τη χορήγηση, όσον αφορά την ίδια περίοδο, δικαιώματος διαμονής δυνάμει του δικαίου της Ένωσης.

42 Ως προς το ζήτημα αυτό, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί [απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία), C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

43 Εν προκειμένω, μολονότι είναι αληθές ότι η προϋπόθεση σχετικά με την εκ των υστέρων χορήγηση θεώρησης εισόδου, για την οποία κάνει λόγο το αιτούν δικαστήριο, αποτελεί μέρος της διαδικασίας για τη χορήγηση δικαιώματος διαμονής δυνάμει του εθνικού δικαίου, προκύπτει εντούτοις από την απόφαση περί παραπομπής ότι το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η προϋπόθεση αυτή απαιτείται επίσης για την αναγνώριση παράγωγου δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η ζητούμενη με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα ερμηνεία του άρθρου 20 ΣΛΕΕ ουδεμία σχέση έχει με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το ζήτημα που τίθεται με το ερώτημα αυτό είναι υποθετικής φύσεως.

45 Επομένως, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

46 Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στα κράτη μέλη εναπόκειται να καθορίσουν τους κανόνες εφαρμογής του παράγωγου δικαιώματος διαμονής το οποίο, στις όλως ειδικές περιπτώσεις που μνημονεύονται στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας απόφασης, πρέπει να αναγνωρίζεται στον υπήκοο τρίτης χώρας δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, εφόσον οι ως άνω διαδικαστικοί κανόνες δεν υπονομεύουν την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου αυτού, έχοντας ως αποτέλεσμα να υποχρεώνεται ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του και, λόγω της ύπαρξης σχέσης εξάρτησης μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης, ο δεύτερος να εξαναγκάζεται, εκ των πραγμάτων, να τον συνοδεύσει και επομένως να εγκαταλείψει και αυτός το έδαφος της Ένωσης [πρβλ. απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης), C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψεις 50 και 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

47 Εξάλλου, κατά τη νομολογία, μολονότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ δεν είναι απόλυτο και τα κράτη μέλη μπορούν να αρνηθούν τη χορήγησή του, εφόσον συντρέχουν ορισμένες ιδιαίτερες περιστάσεις, εντούτοις το άρθρο αυτό δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέψουν εξαιρέσεις από το παράγωγο δικαίωμα διαμονής οι οποίες θα έθιγαν την πραγματική απόλαυση, κατά το ουσιώδες μέρος τους, των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης κατά τρόπο δυσανάλογο προς τον σκοπό που επιδιώκουν οι εξαιρέσεις αυτές [πρβλ. αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης), C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψεις 47 και 48, και της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι), C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψη 49].

48 Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση εθνικής ρύθμισης η οποία εξαρτά την αναγνώριση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, από την προϋπόθεση να πρέπει να λάβει αυτός εκ των υστέρων, στην εν λόγω τρίτη χώρα, θεώρηση εισόδου.

49 Ως προς το ζήτημα αυτό, είναι αληθές ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η επιβαλλόμενη βάσει εθνικής πρακτικής σε υπήκοο τρίτης χώρας, πριν εξεταστεί η ενδεχόμενη ύπαρξη σχέσης εξάρτησης μεταξύ αυτού και του μέλους της οικογένειάς του, που είναι πολίτης της Ένωσης, υποχρέωση να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης, προκειμένου να ζητήσει την άρση ή την αναστολή της επιβληθείσας σε αυτόν απαγορεύσεως εισόδου στην επικράτεια, είναι ικανή να θέσει σε κίνδυνο την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, σε περίπτωση που η τήρηση της υποχρέωσης αυτής καταλήγει, λόγω της ύπαρξης σχέσης εξάρτησης μεταξύ του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης, στο να υποχρεώνεται ο τελευταίος, εκ των πραγμάτων, να τον συνοδεύσει και, ως εκ τούτου, να εγκαταλείψει και αυτός το έδαφος της Ένωσης επ' αόριστον [πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, K.A. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο), C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψεις 55 και 56].

50 Εντούτοις, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, δεν μπορεί να συναχθεί από τα ανωτέρω ότι η υποχρέωση του υπηκόου τρίτης χώρας, μέλους της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, να εγκαταλείψει την επικράτεια κράτους μέλους, προκειμένου να εκπληρώσει την προϋπόθεση λήψης εκ των υστέρων, σε τρίτη χώρα, θεώρησης εισόδου, δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, εφόσον στην τρίτη αυτή χώρα η διαδικασία για τη χορήγηση της θεώρησης εισόδου έχει περιορισμένη διάρκεια, η οποία εν προκειμένω είναι μικρότερη του ενός μηνός, και ότι, επομένως, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης μπορεί να εγκαταλείψει τη Γερμανία με το γερμανικής ιθαγένειας τέκνο της, που δεν είναι ακόμη σε σχολική ηλικία, για να ζητήσει, στη χώρα καταγωγής της, να της χορηγηθεί θεώρηση εκ των υστέρων.

51 Πράγματι, η προϋπόθεση αυτή μπορεί να θίξει άμεσα την ίδια την ουσία του παράγωγου δικαιώματος διαμονής που αναγνωρίζει το δίκαιο της Ένωσης σε υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, στις όλως ειδικές περιπτώσεις που μνημονεύονται στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας απόφασης, κατά το μέτρο που η άσκηση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής προϋποθέτει κατ' ανάγκην ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να εισέλθει στην επικράτεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους και, κατά συνέπεια, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να στερηθεί ο πολίτης της Ένωσης τη δυνατότητα να απολαύσει πράγματι, κατά το ουσιώδες μέρος τους, τα δικαιώματα που του παρέχει η ιδιότητά του αυτή, όταν, λόγω της σχέσεως εξαρτήσεως που υφίσταται μεταξύ των προσώπων αυτών, η εν λόγω προϋπόθεση εξαναγκάζει, εκ των πραγμάτων, τον πολίτη της Ένωσης να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του, προκειμένου να συνοδεύσει το μέλος της οικογένειάς του, υπήκοο τρίτης χώρας, για τον οποίο ισχύει η εν λόγω προϋπόθεση [πρβλ. αποφάσεις της 27ης Απριλίου 2023, M.D.

(Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία), C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 22ας Ιουνίου 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ταϊλανδή μητέρα ανήλικου τέκνου ολλανδικής ιθαγένειας), C-459/20, EU:C:2023:499, σκέψεις 27 και 31].

52 Επιπλέον, η προϋπόθεση αυτή έχει, εν προκειμένω, ως συνέπεια, να ενδέχεται να υποχρεωθεί ο υπήκοος τρίτης χώρας να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του, μολονότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές έχουν διαπιστώσει ότι υπάρχει μεταξύ του ιδίου και του πολίτη της Ένωσης, μέλους της οικογένειάς του, σχέση εξάρτησης τέτοια ώστε ο δεύτερος να υποχρεωθεί να συνοδεύσει τον υπήκοο τρίτης χώρας στη χώρα καταγωγής του, στερούμενος έτσι την πραγματική απόλαυση, κατά το ουσιώδες μέρος τους, των δικαιωμάτων που πηγάζουν από την ιδιότητά του ως πολίτη της Ένωσης, ενώ, λόγω ακριβώς της σχέσης εξάρτησης, θα έπρεπε, κατ' αρχήν, να αναγνωριστεί στον υπήκοο τρίτης χώρας παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ [πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, K.A. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο), C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψεις 57 και 58].

53 Κατά συνέπεια, η προϋπόθεση κατά την οποία ο υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να λάβει, εκ των υστέρων, στην τρίτη αυτή χώρα θεώρηση εισόδου, προκειμένου να του αναγνωριστεί δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ αποτελεί τυπική προϋπόθεση ικανή να στερήσει, στην πράξη, τον υπήκοο τρίτης χώρας από δικαίωμα που του χορηγεί το δίκαιο της Ένωσης, ενώ μάλιστα συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση του δικαιώματος αυτού. Ως εκ τούτου, η ως άνω προϋπόθεση είναι ικανή να στερήσει από τον πολίτη της Ένωσης, μέλος της οικογένειάς του, τη δυνατότητα να απολαύσει πράγματι, κατά το ουσιώδες μέρος τους, τα δικαιώματα που του παρέχει η ιδιότητά του αυτή, λαμβανομένης υπόψη της σχέσης εξάρτησης που υπάρχει μεταξύ των δύο αυτών προσώπων.

54 Επιπλέον, μια τέτοια προϋπόθεση, η οποία υποχρεώνει υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, στις όλως ειδικές περιπτώσεις που μνημονεύονται στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας απόφασης, και, ως εκ τούτου, και τον πολίτη της Ένωσης, να εγκαταλείψουν το έδαφος της Ένωσης, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα και, εν πάση περιπτώσει, χωρίς καμία εγγύηση επιστροφής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ανάλογη προς τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει η προϋπόθεση αυτή.

55 Λαμβανομένων υπόψη, εξάλλου, των όσων εκτέθηκαν στις σκέψεις 35 και 39 της παρούσας απόφασης, το ως άνω συμπέρασμα επιρρωννύεται από το γεγονός, το οποίο επισήμανε η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι η εθνική νομοθεσία προβλέπει τη δυνατότητα να μην τηρηθεί η επίμαχη διαδικασία θεώρησης στην ειδική περίπτωση κατά την οποία υπάρχει νόμιμο δικαίωμα σε άδεια διαμονής.

56 Κατά συνέπεια, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που εξαρτά την αναγνώριση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, από την προϋπόθεση να πρέπει να λάβει αυτός εκ των υστέρων, στην εν λόγω τρίτη χώρα, θεώρηση εισόδου.

Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

57 Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, απορρέει απευθείας από το δίκαιο της Ένωσης και ότι, ως εκ τούτου, η άδεια διαμονής την οποία χορηγούν με αυτήν τη βάση οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν έχει τον χαρακτήρα πράξης συστατικής δικαιωμάτων.**

2) **Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, δεν γεννάται κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης με την οποία ζητείται η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού, αλλά γεννάται ήδη κατά τον χρόνο γέννησης της σχέσης εξάρτησης μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης.**

3) **Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που εξαρτά την αναγνώριση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής το οποίο έχει, βάσει του άρθρου αυτού, υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, από την προϋπόθεση να πρέπει να λάβει αυτός εκ των υστέρων, στην εν λόγω τρίτη χώρα, θεώρηση εισόδου.**

(υπογραφές)